

*Посніков Олександр
Сергійович:*

175 років з дня народження

Олександр Сергійович Посніков – економіст, член Державної Думи, голова Головного земельного комітету при Тимчасовому уряді, один із редакторів газети «Русские Ведомости», доктор права, професор.

14 [26] грудня 1846 народився у дворянській сім'ї у родовому маєтку, що знаходився у Вяземському повіті Смоленської губернії

Середню освіту здобув у Смоленській гімназії (1855–1862).

Вищу – на юридичному факультеті Московського університету (1869).

1871

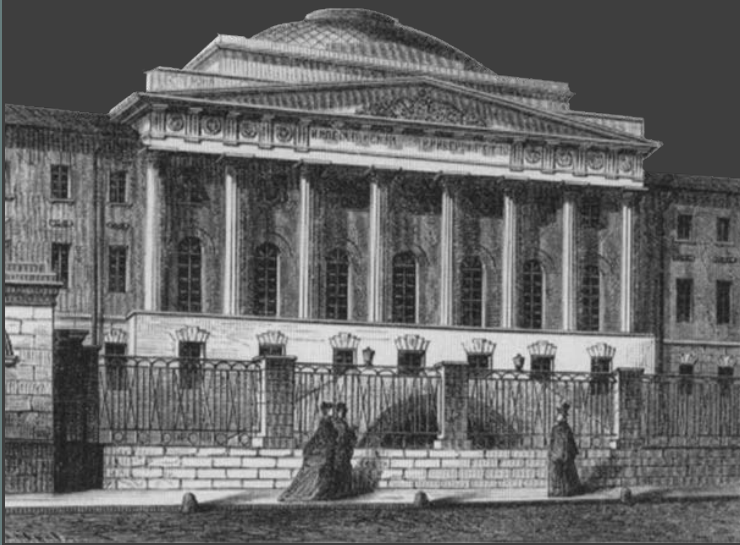
з'явилася його робота (магістерська дисертація) «Начала поземельного кредита» (М. : тип. «Рус. вед.», 1871. 52 с.), у якій він відстоював ліберально-народницьку вимогу надання дешевого кредиту селянським господарствам; захищав теорію сталості дрібного селянського господарства.

1873

запрошений приват-доцентом до Ярославського Демидівського юридичного ліцею.

1875

захистив у Московському університеті магістерську дисертацію – «Общинное землевладение» (Т. 1).

Брав участь у з'їзді ліберальних економістів (організованому М. І. Зібером, А. І. Чупровим та ін.), які виступали за демократизацію державного устрою в Росії та співчутливо ставилися до економічної теорії марксизму.

195 923

ОБЩИННОЕ ЗЕМЛЕВЛАДѢНІЕ.

А. ПОСНИКОВА.

ВЫПУСКЪ I.

Издание второе
Библиотекки Андрея Бортневскаго, въ Одессѣ.

195
2339

ОДЕССА.
Печатано въ тип. Ульриха и Шульце, Красный переулокъ, дѣль Шульца,
1878.

ОБЩИННОЕ ЗЕМЛЕВЛАДѢНІЕ

А. ПОСНИКОВА.

ВЫПУСКЪ ВТОРОЙ.

ИЗДАНИЕ ВТОРОЕ

ОДЕССА

ОДЕССА.
Типографія Г. Ульриха, въ Красномъ переулокѣ, д. № 2.
1878.

А. Бортневскій

Посников А. С. Общинное землевладение / А. С. Посников. – 2-е изд. Б-ки Андрея Бортневскаго в Одессе. – Одесса : тип. Ульриха и Шульце, 1878. – Вып. 1-2. – 224 с. ; карты. **Шифр: 195/2339**

1876—1882

був професором політичної економії Новоросійського університету (Одеса).

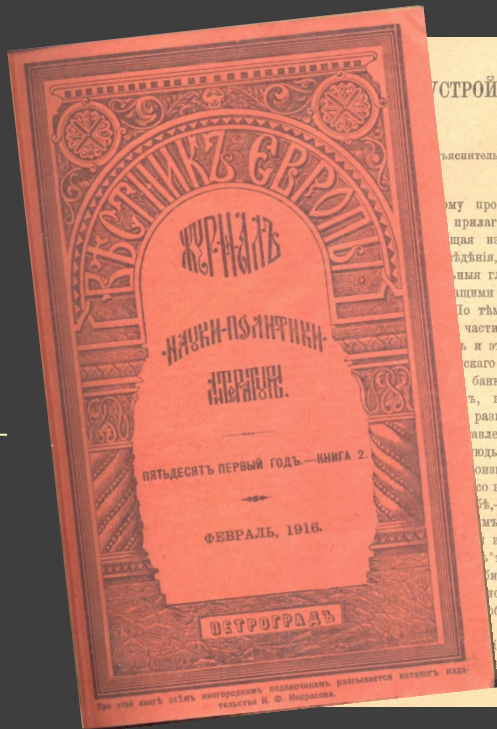
Січень 1878

у Московському університеті захистив як докторську дисертацію другий том *«Общинного землевладения»*.

з 1879 р. брав участь у роботі Смоленського земства: у 1879 та 1896 рр. обирався ватажком дворянства Вяземського повіту, головою місцевого статистичного бюро, в 1883—1907 рр. був почесним мировим суддею Вяземського повіту.

1886—1897

був одним із редакторів газети *«Русские Ведомости»*.

«Землеустройство» и крестьянский банк (Из объяснительной записки министра финансов) / А. С. Посников // Вестн. Европы. — 1916. — № 2. — С. 325–333. **Шифр: 31/7**

«Землеустройство» и крестьянский банк.

(Из объяснительной записки министра финансов).

В настоящему проекту государственной росписи доходов и расходов прилагается объяснительная записка министра финансов, состоящая из двух частей, при чем вторая часть посвящена вопросам, относящимся к экономическому положению страны, характеризующим это положение, соображениями ведомства и, конечно, по установленным частям объяснительной записки и в текущем году и эти две особенно интересны главы: «Прекращение землеустройства» и «Дейтельность Крестьянского банка».

В настоящем проекте сокращенная выдержка вследствие разверстания надельных земель в Приволжском крае, как и в предшествующие годы, ввиду не сомняющегося в дальнейшем дальнейшего развала деревенских хозяйств, со времени премьерства Столыпина. Министр финансов, конечно, не повинен в опасных экспериментах, проводимых на деле земледельцев и землеустроителей. Но если бы так или иначе, то ответственность за эти эксперименты должна была бы лежать на указавшем их, а не на себе официально.

Подходный налог и военный сбор / А. С. Посников // Вестн. Европы. — 1914. — Кн. 11. — С. 374–383. **Шифр: 31/7**

ПОДОХОДНЫЙ НАЛОГЪ И ВОЕННЫЙ СБОРЪ.

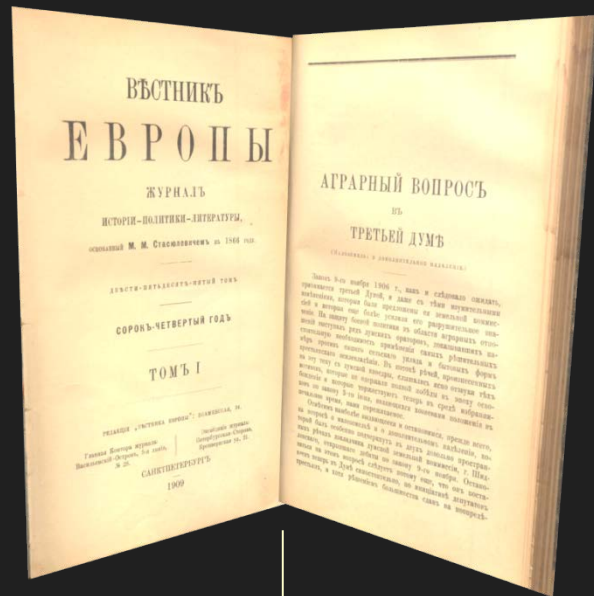
В последнее время говорилось много о настоятельной необходимости введения у нас подходного налога, мысль о котором возникла уже давно и проект которого был внесен министром финансов В. Н. Кокцовым еще в 1907 году во 2-ю Государственную Думу. О нем вспомнили теперь в виду современного состояния нашего государственного казначейства, вынужденного считаться

Посніков був близьким до ліберального народництва. Вважав, що общинна форма землеволоніння не перешкоджає прогресу в сільськогосподарському виробництві. Порівнюючи громаду з фермерським господарством, доводив перевагу общинного землеволоніння і вбачав у ньому порятунок селянства від пролетаризації.

Картина Іллі Рєпіна «Сходка» 1883

Вважав, що кооперативи й товариства з урахуванням общинного землеволоніння здатні надати селянському господарству всі переваги великого виробництва. Виступав проти Століпінської аграрної реформи.

Посніков А. С. Аграрный вопрос в Третьей Думе (Малоземелье и дополнительное наделение) / А. С. Посніков // Вестн. Европы. – 1909. – Кн. 1, т. 1. – С. 233–248.
Шифр: 31/7

О. С. Посніков

Як захисник студентів

«О. С. Посніков був професором в Одесі з 1876 по 1882 рр., і викладацька діяльність його займає одну з найкращих сторінок в історії Новоросійського університету, де одночасно з ним читали А. А. Веріго, Н. Л. Дювернуа, А. О. Ковалевський, Н. П. Кондаков, О. І. Леонтович, І. І. Мечников, А. С. Трачевський, Н. А. Умов, О. І. Успенський та ін.

*Разом про те, час одеської діяльності А. З. Посникова збігається з періодом найбільш пристрасної боротьби російської професури за автономію вищої школи академічну свободу, причому знову-таки він вніс у цю боротьбу багато від свого палкого темпераменту, від своєї громадянської чесності та бездоганної відданості демократичним ідеалам»
(тут і далі переклад мій. – Ф. А.).*

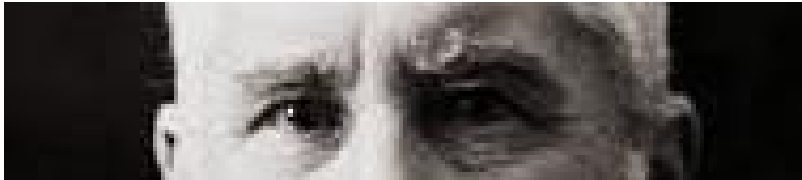

Соломон Якович Штрайх (1881–1957) – російський та радянський письменник, літературознавець, історик літератури.

«26 жовтня 1879 р. було видано тимчасові правила про інспекцію, що віддавала університет, як навчальний заклад, у повне розпорядження особи, яка призначалася опікуном округу за згодою з генерал-губернатором. За цими правилами інспектор, який вводився на зміну проректору, повинен шляхом умілої роздачі матеріальних благ (стипендій, посібників, звільнення від плати) впливати на «спосіб думок» студентів і створювати з них кадри «скромних» важливих, пристойних, поважних і благонамірних» обивателів.

Справа була визнана питанням першорядної державної важливості, і вже 5 листопада того ж року піклування округу терміново запросив професора О. С. Поснікова, чи може він «поєднати посаду професора з посадою інспектора». Відповідь могла бути одна, і 8 листопада професор Посніков відмовився від проректорства».

«Тим часом похід на автономію продовжувався. Зі спогадів І. І. Мечникова, товариша О. С. Поснікова за керівництвом одеською прогресивною професурою того часу, а також із протоколів засідань ради видно, як майстерно і наполегливо велася політика реакційної групи, що сприяла впровадженню загальної адміністрації до університету та знищення автономії. Прогресивну групу взяли під явний нагляд і виживали з університету всіма заходами. У січні 1882 р. залишив Одесу Н. Л. Дювернуа, у травні – І. І. Мечников, у серпні – В. В. Преображенський, у жовтні – О. С. Посніков.

Російська вища школа цілих 20 років була позбавлена одного з найкращих та найталановитіших викладачів, в аудиторію якого приходили не лише студенти юридичного та інших факультетів, але також професори та сторонні особи. Серед останніх були й жінки, які перевдягалися навіть у студентські куртки, аби лише проникнути на лекції О. С. Поснікова. Як лектор, О. С. Посніков – за посвідченням історика Новоросійського університету, проф. А. І. Маркевича – Мав великий талант. І лекції його справляли навіть сенсацію. Студентам він був дуже улюблений».

1902-1918

З 1902 року – декан економічного відділення Петербурзького політехнічного інституту (до 7 листопада 1908 р.), читав курс політичної економії.

Члени першої Ради інституту 1902 р. (Посніков О. С. – третій праворуч у першому ряду)

З 28 березня по 4 вересня 1907 р., потім – з 10 жовтня 1908 р. по 1 серпня 1911 р. був директором Політехнічного інституту.

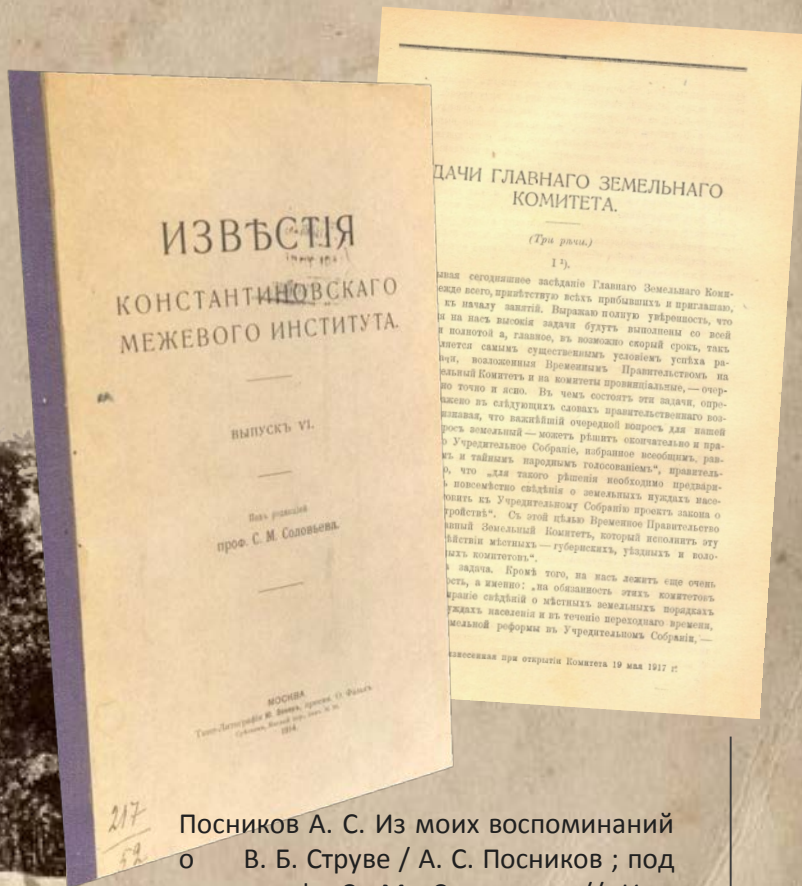
У 1906 р. став одним із засновників партії демократичних реформ.

З 1909 по 1911 рр. – президент Імператорського Вільного економічного товариства. У 1911–1916 рр. написав низку статей для «Нового енциклопедичного словника» Ф. А. Брокгауза та І. А. Єфрона.

З 15 листопада 1911 р. по 21 грудня 1912 р. – член Ради Державного банку від Міністерства фінансів.

25 березня 1912 р. переведено в таємні радники.

- З листопада 1912 р. до 19 квітня 1917 р. – член Державної Думи IV скликання від Петербурзької губернії;
- був товаришем голови фракції прогресистів;
- перебував у комісіях: бюджетній, фінансовій (з 1-ї сесії – товариш голови, з 21 липня 1915 р. – голова), у переселенській справі, про заміну сервітутів, про заходи до припинення ненормального подорожчання предметів першої необхідності, про статут та штати імператорських російських університетів.

Посников А. С. Из моих воспоминаний о В. Б. Струве / А. С. Посников ; под ред. проф. С. М. Соловьева // Изв. Константинов. межевого ин-та. – М., 1914. – Вып. 6. – С. 1–25. **Шифр: 217/52**

22 березня 1917 р. рішенням Тимчасового уряду йому було доручено реорганізацію Дворянського земельного та Селянського поземельного банків для об'єднання в Державний земельний банк.

3 квітня 1917 р. — голова Головного земельного комітету при Тимчасовому уряді, сенатор 2-го департаменту Сенату.

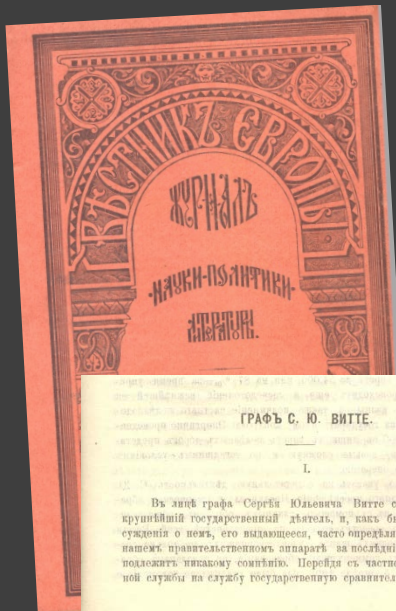
З 1918 р. викладав у Петроградському політехнічному інституті; 7 лютого 1918 р. Рада Політехнічного інституту обрала його ординарним професором по кафедрі політичної економії. Також викладав у Агрономічному та Лісовому інститутах.

Головна будівля СПбІ. Фото із сайту Політехнічного університету

«Внаслідок своєї професорської діяльності в Одесі, О. С. Посніков був зарахований до розряду людей політично-неблагонадійних і перебував на обліку в департаменті поліції. Проте, відновивши на початку 1900 року професорську діяльність у політехнічному інституті, О. С. Посніков своїми лекторськими обдаруваннями та своїм ставленням до молоді набув тієї ж любові, що характеризує ставлення студентів до нього в Одесі».

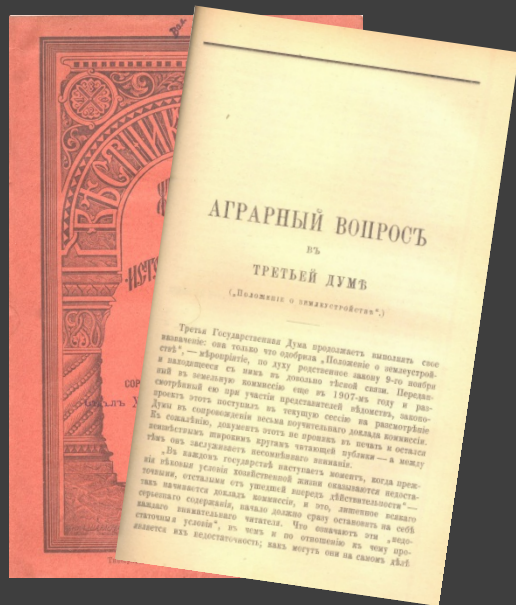

ГРАФЪ С. Ю. ВИТТЕ.

I.

Въ зинѣ графа Сергея Юльевича Витте сошлись въ могучую крупнейшую государственную дѣятель, и, какъ бы ни расходились сужденія о немъ, это выдающееся, чисто определяющее значение въ развитіи правительственнаго аппарата за послѣдній десятилѣтіе не подлежитъ никакому сомнѣнію. Поройда съ честной жемчужиною государственной службы на службу государственную сравнительно поздно, лишь

Посников А. С. Граф С. Ю. Витте / А. С. Посников // Вестн. Европы. – 1915. – Кн 4. – С. 357–362. **Шифр: 31/7**

АГРАРНЫЙ ВОПРОСЪ
въ
ТРЕТЬЕЙ ДУМѢ
(«Положеніе и землеустройство».)

Третья Государственная Дума призывается выработать свое законное, свѣдѣніе по дѣлу «Положеніе и землеустройство» и законности съ нѣмъ въ доволно тѣсной связи. Передача этого вопроса въ руки представительной думы, законодательнаго органа, послѣдствіемъ полученнаго доклада коммисіи, въ составѣ, назначеннаго еще въ прошлый въ декабрь и оставшагося еще закончить работу, является, въ сущности, неслучайнымъ. Въ каждомъ государственномъ дѣлѣ, когда приходится выносить решение, особенно если оно касается интересовъ широкаго круга гражданъ, необходимо, чтобы въ немъ участвовали представители народа, которые, будучи избраны, являются представителями народа, и въ этомъ отношеніи имъ принадлежитъ право высказывать свое мнѣніе. Это, конечно, не исключаетъ возможности того, чтобы въ дѣлѣ участвовали и представители власти, но это, конечно, не исключаетъ и возможности того, чтобы въ дѣлѣ участвовали и представители народа, которые, будучи избраны, являются представителями народа, и въ этомъ отношеніи имъ принадлежитъ право высказывать свое мнѣніе.

Посников А. С. Аграрный вопрос в Третьей Думе ("Положение о землеустройстве") / А. С. Посников // Вестн. Европы. – 1910. – Кн. 1. – С. 287–297. **Шифр: 31/7**

РОЙСТВО" И КРЕСТЬЯНСКИЙ БАНКЪ.

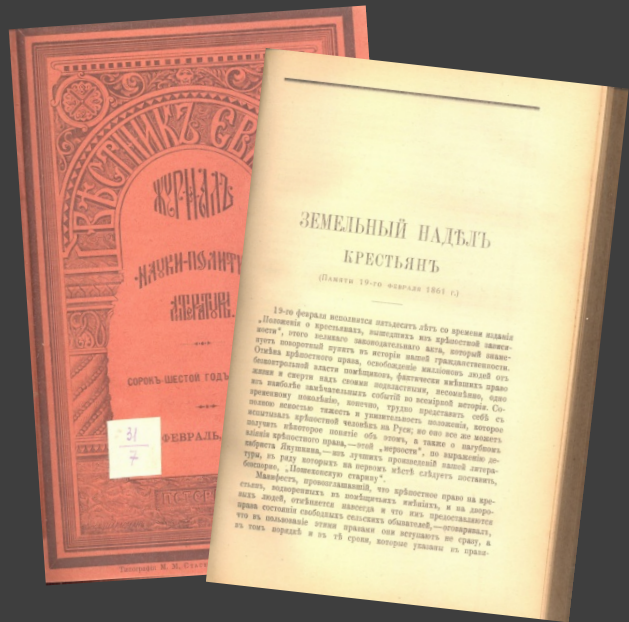
Записка министра финансовъ.

Въ виду государственной росшии доходовъ и этихъ обстоятельствъ записка министра финансовъ, при чемъ вторымъ изъ нихъ является въ основномъ толкованіи, характернаго для этого законодательнаго акта, особенно составленнаго главы мнѣніемъ, особенно историческимъ глазомъ «Прогноза» и «Дѣятельность Крест.»

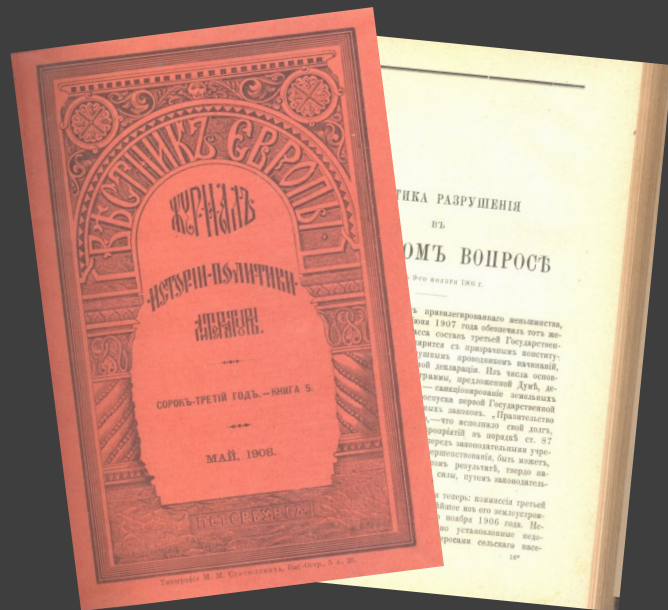
Составленнаго мнѣніемъ законодательнаго органа въ Прогноза «Вѣстника» въ дѣлѣ «Землеустройство» и «Крестьянский банкъ» и «Дѣятельность Крест.»

Въ виду государственной росшии доходовъ и этихъ обстоятельствъ записка министра финансовъ, при чемъ вторымъ изъ нихъ является въ основномъ толкованіи, характернаго для этого законодательнаго акта, особенно составленнаго главы мнѣніемъ, особенно историческимъ глазомъ «Прогноза» и «Дѣятельность Крест.»

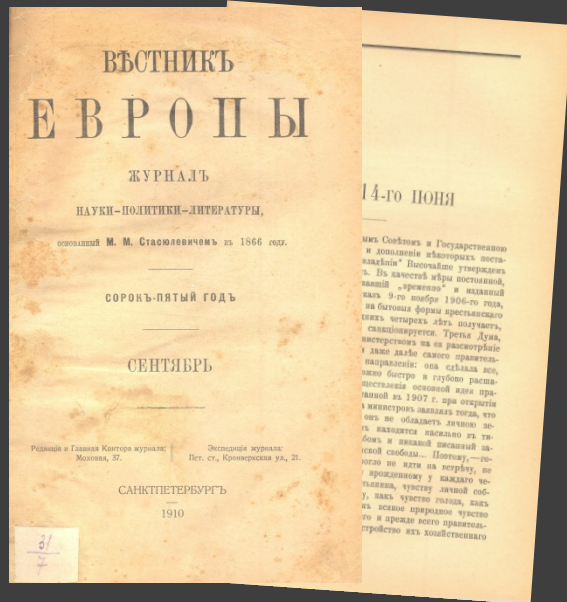
Посников А. С. "Землеустройство" и крестьянский банк (Из объяснительной записки министра финансов) / А. С. Посников // Вестн. Европы. – 1916. – Кн. 2. – С. 325–333. **Шифр: 31/7**

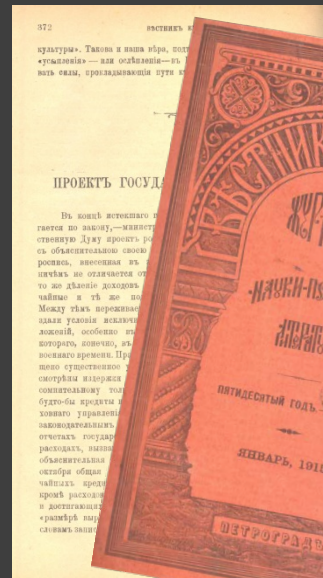
Посников А. С. Земельный наделъ крестьянъ (памяти 19 февраля 1861 г.) / А. С. Посников // Вестн. Европы. — 1911. — Кн. 2. — С. 71–91. **Шифр: 31/7**

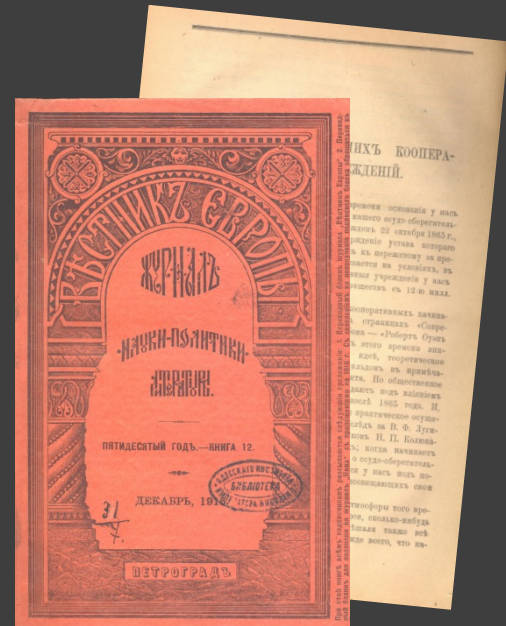
Посников А. С. Политика разрушения въ аграрномъ вопросе (закон 9-го ноября 1906 г.) / А. С. Посников // Вестн. Европы. — 1908. — Кн. 5, т. 3. — С. 243–267. **Шифр: 31/7**

Посников А. С. Закон 14 июня / А. С. Посников // Вестн. Европы. — 1910. — Кн. 9. — С. 239–247. **Шифр: 31/7**

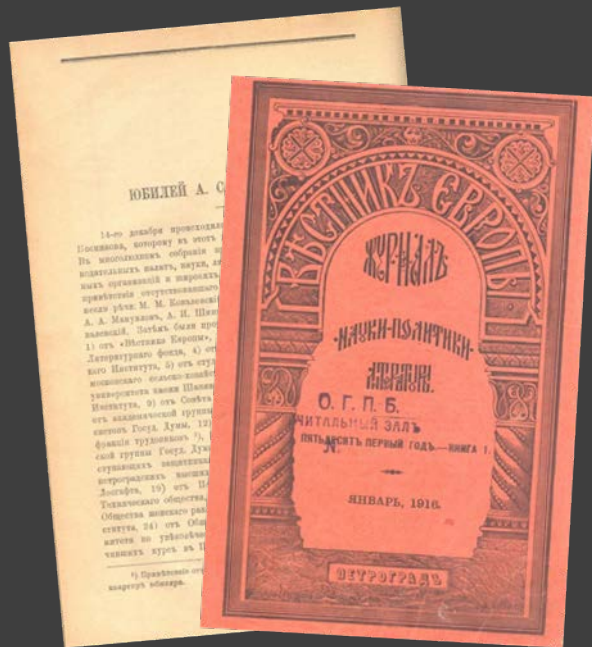

Посников А. С. Проект государственной росписи / А. С. Посников // Вестн. Европы. — 1915. — Кн. 1. — С. 372–381. **Шифр: 31/7**

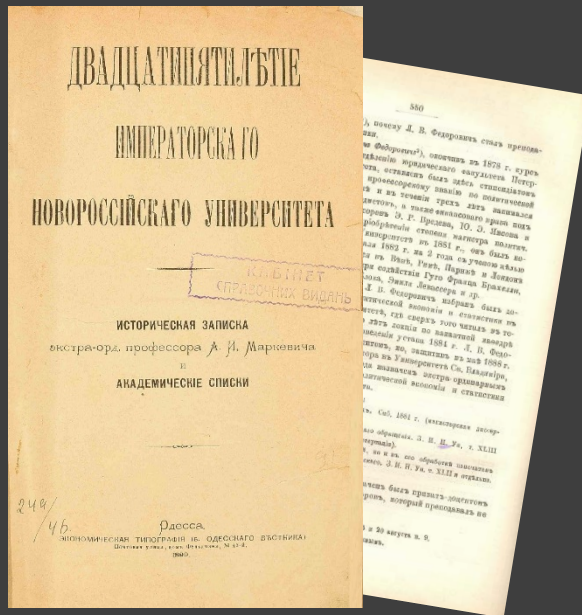

Посников А. С. Пятидесятилетие наших кооперативных учреждений / А. С. Посников // Вестн. Европы. — 1915. — Кн. 12. — С. 400–405. **Шифр: 31/7**

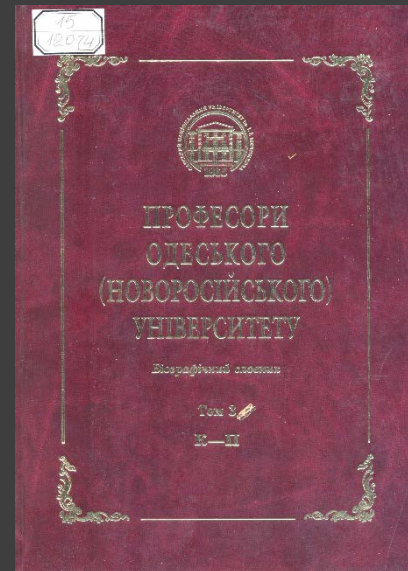
Література про О. С. Поснікова

Ковалевский М. М. Юбилей
А. С. Посникова / М. М. Ковалевский //
Вестн. Европы. – 1916. – Кн. 1. – С.
456–459. **Шифр: 31/7**

Маркевич А. И. Двадцатипятилетие
Императорского Новороссийского
университета : ист. зап. Акад. списки
/ А. И. Маркевич. – Одесса : Эконом.
тип., 1890. – Т. 53. – С. 548-549.
Шифр: 41/25

Професори Одеського
(Новоросійського) ун-ту. –
Одеса, 2000. – Т. 3. – С. 538–
540
Шифр: 15/12074

И это не единственный случай. История привлеченія къ «Русскимъ Вѣдомостямъ» будущихъ ихъ редакторовъ, А. С. Посникова и В. М. Соболевскаго, при которыхъ газета заняла положеніе руководящаго органа русской политической печати, въ томъ же родѣ характерна и интересна.

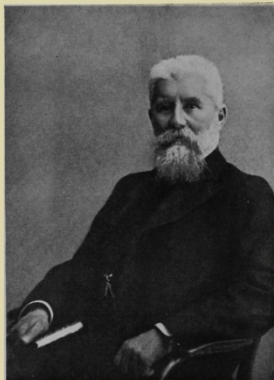
А. С. Посниковъ былъ первымъ изъ числа молодыхъ ученыхъ, стоя въ концѣ 60-хъ—въ началѣ 70-хъ годовъ; ятинъ, Саблинъ, Скалонъ, Гажуль, Гольцевъ лей или мѣсяней мѣрѣ участвіе въ газетѣ, пришли ежду прочимъ А. И. Чупровъ, былъ рекомендованъ имъ. Въ 1869 году онъ, только-что окончившій университетъ для подготовленія къ профессурѣ а, обращается въ редакцію «Русскихъ Вѣдомостей» услужь въ качествѣ сотрудника по экономиче-

РУССКІЯ ВѢДОМОСТИ.

1863-1913.

СБОРНИКЪ
СТАТЕЙ.

МОСКВА,
Типографія «Русскихъ Вѣдомостей», Б. Навалина, Чернышевской пер., д. № 7.
1913.

А. Посниковъ.

[О Посникове Александре Сергеевиче] // Русские ведомости, 1863–1913 : сб. ст. — М. : тип. «Рус. Ведомостей», 1913. — С. 8–15, 53–56, 78–80, 136.

Посниковъ (Александръ Сергѣевичъ)

— даровитый русский экономистъ и публи-

одъ. въ 1846 г. въ Ваземскомъ уѣзѣ, въ ѣстныхъ дворян. Окончивъ курсъ енской гимназии и въ московскомъ гетѣ, по юридическому факультету, въ заграничную поѣздку, сдалъ магистерскіе экзамены по политической экономіи и т. В. В качествѣ диссертации для по- рана читать лекціи въ Петровской озяйственной акад. П. опубликовалъ : «Начала поземельнаго кредита», въ академіи не открыл, такъ какъ явился на кафедру въ Демидовскій лицей. Во время двухлѣтней по- и за границу изучать аграрныя от- ападной Европы. Въ 1875 г. запис- ковскомъ университетѣ магистер- ьтацио: «Общинное землевладѣніе» 1876 г. перешелъ въ новороссійскій тѣ; въ 1878 г. защитилъ, въ каче- рской диссертации, второй томъ з» землевладѣнія». Сочиненіе это разбору возраженій, которыя дѣ- гивъ общины. Сторонники ея до ерняютъ свои аргументы изъ книги токазываетъ, что общинная форма ствуетъ сельско-хозяйственнымъ и прогрессу земледѣльческой ь подтвержденіе этого онъ прино- , гдѣ значительная часть уучу- зько временныхъ, но и капиталя- ра, производятся фермерами, т. е. владѣльцами. Условіямъ приме- неній является уверенность въ зявствующее лицо получаетъ об- ное; это достигается введеніемъ атражденіе за неиспользованныя зкое право существуетъ въ Ан-

ЭНЦИКЛОПЕДИЧЕСКІЙ СЛОВАРЬ.

ТОМЪ XXIV.
Полярныя сіянія — Прая.

ИЗДАТЕЛИ: Ф. А. БРОКГАУЗЪ (Лейпцигъ),
И. А. ЕФРОНЪ (С.-Петербургъ).

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.
Типо-Литографія И. А. Ефрона, Прочный пер., № 6.
1898.

Посников Александр Сергеевич // Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона. — 1898. — Т. 24А (48) : Полярные сияния — Прая. — С. 687.